

طراحی پارچه لباس کودکان با الهام از طبیعت در نقش و رنگ

اکرم فرهادی کیا - دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی پارچه و لباس، دانشگاه غیر انتفاعی آبدانا شیراز

چکیده

هدف از انجام این تحقیق بررسی طراحی پارچه لباس کودکان با الهام از طبیعت در نقش و رنگ بوده است. روش اجرای پژوهش حاضر، توصیفی و از بعد هدف کاربردی بود، جامعه این پژوهش را تمامی کودکان دختر و پسر (۴ تا ۱۲ ساله) مهدکودک‌ها و مدارس ابتدایی دولتی شهرستان ملایر تشکیل دادند که از بین آنها با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تعداد ۱۵۰ نفر دختر و ۱۵۰ نفر پسر به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. در این تحقیق با استفاده از فلش کارت‌های که بر مبنای طراحی پارچه با الهام از طبیعت تنظیم شده است اطلاعات گردآوری شد، در واقع نتایج به دست آمده چنین بیان نمود که توجه به علاقه کودکان، ترکیب میان رنگ و طرح و نقش مناسب پارچه و با استفاده از طراحان خلاق و بهره‌گیری از آن در تولید پارچه لباس کودک و میزان موفقیت آن تأثیر قابل ملاحظه‌ای داشته باشد.

۱- مقدمه

که بعضی از رنگ‌ها را نسبت به بعضی دیگر ترجیح می‌دهند. رنگ‌ها برای همه از جمله کودکان و بالغین هنرمندها و غیر هنرمندها جاذبه عمومی یکسانی دارند. آداب و رسوم و سنن فرهنگی مان بطور کلی واکنش ما را نسبت به رنگ‌ها مشخص می‌کنند.

۲.۲. تاریخ رنگ لباس کودکان

از حدود سال ۱۹۲۰ به بعد که والدین شروع به پوشیدن لباس رنگی به کودکان کردند. در واقع پیش از آن برای لباس نوزادان چه پسر و چه دختر رنگ سفید استفاده می‌شد. اما در آن سال‌ها زمانی که هنگام انتخاب رنگ فرا رسید، بر خلاف آنچه ما تصور می‌کنیم، رنگ صورتی برای پسرها و رنگ آبی برای دخترها انتخاب شد. اما از سال ۱۹۴۰ این رنگ‌ها تغییر کرد و ماجرا بالعکس شد و نوزادان دختر لباس صورتی به تن کردند. تلاش بسیار محققان روی این طرح بسیار جالب و همه گیر در نهایت به این نتیجه رسید که انتخاب رنگ لباس برای نوزادان هم جنبه فرهنگی و تاریخی دارد و هم به مسائل بیولوژیکی باز می‌گردد.

۳.۲. انتخاب رنگ لباس کودک بر اساس جنسیت

حتماً شما هم با دیدن کودکی که لباس صورتی به تن کرده است حدس می‌زنید که او دختر است. اما تا به حال با خود فکر کرده اید چرا؟ این سؤال است که چندین محقق در دانشگاه نیوکاسل انگلستان روی آن کار می‌کنند. آنها در حال تحقیق روی علایق زنان و مردان در مورد رنگ‌ها هستند تا شاید بتوانند علت این انتخاب رنگ را تا جایی که ممکن است کشف کنند.

۴.۲. رنگ

به کارگیری رنگ‌ها در خشان، زنده و اشیا در کنار یکدیگر، با این گروه سنی متناسب است.

مانند انواع زرد درخشان، نارنجی، سبز روشن، قرمز روشن و آبی روشن و همچنین به کارگیری مجاورت رنگ‌های نارنجی، سبز و آبی در لباس کودک، فضایی متنوع، شاداب، سرزنده و کودکانه ایجاد می‌کند.

آنچه مسلم است لباس در زندگی هر فردی خصوصاً کودکان از اهمیت زیادی برخوردار است. لباس علاوه بر رفع نیازهای جذب اطلاعات و دوران یادگیری کودک آغاز می‌شود، بنابراین تصاویر می‌توانند نقش موثری در یادگیری و تأثیر گذاری بر روحیه کودکان داشته باشند. آگاهی نسبت به ویژگی‌های گروه سنی کودکان نقش عمده‌ای در به کارگیری عناصر استفاده شده برای تشکیل نقوش بکار رفته در پارچه‌های لباس کودکان دارد. در این میان انواع پیام‌ها، رنگ به شدت با تمام احساسات آدمی در ارتباط است و ضمن تحریک آن، نماد ذهنیات انتزاعی و افکار گوناگون است و همزمان بیانگر سرخوشی، آرزوی تکامل و یادآور زمان و مکان دیگر است که باعث ایجاد حس زیبایی شناسی و واکنش احساسی در انسان می‌شود. احساسی از گرمی و سردی، شادی و غم، سرعت و سکوت ایجاد کند، درست مانند موسیقی که می‌تواند در لحظاتی هم ناخوشایند باشد. همه رنگ‌ها با ما سخن می‌گویند، لبخند می‌زنند، ما را در خود فرو می‌برند و تاثیرات گوناگون می‌گذارند طور کلی بیشتر رنگ‌ها در طول تاریخ در لباس‌ها کاربرد داشته است.

۲.۲. مبانی نظری

۱.۲. رنگ شناسی کودک

قدرت بینایی نوزاد با تشخیص تاریکی از روشنایی آغاز می‌شود سپس حرکت را تشخیص می‌دهد و آنگاه شکل اشیا، توجه او را جلب می‌کند. شناخت رنگ‌ها آخرین مرحله است. تشخیص تاریکی از روشنایی اولین مرحله و ابتدایی‌ترین احساس بینایی است. پس از آنکه کودک به سنین بالاتر راه یافت، قدرت تمایز رنگ‌ها نیز در او افزایش می‌یابد و هر رنگی برایش معنی و مفهوم روحی پیدا می‌نماید. کودک به طور طبیعی به رنگ‌های روشن شاد و امید بخش علاقه‌مند و از رنگ‌های تیره و ناامید کننده گریزان است. او تن‌های مختلف یک رنگ را تشخیص نمی‌دهد. رنگ شناسی کودک رابطه‌ای مستقیمی با اشیا مورد تماس وی دارد. از طرفی کودکان پس از آشنایی مقدماتی با رنگ‌ها نسبت به آنان عکس العمل نشان می‌دهد تا آنجا

۲.۵. اثر روانی رنگ در کودک

به موجب تحقیقاتی که از طرف انستیتو روان شناسی رنگ که مرکز آن شهر اسن آلمان است. به عمل آمده رنگ‌های قرمز، نارنجی، زرد، آبی رنگ‌های مورد علاقه اطفال هستند و رنگ‌های خاکستری، قهوه‌ای و سیاه و سفید هیچ گاه مطلوب آنها نیستند و طی سال‌های، آزمایش‌های فراوانی برای تعیین ارجحیت رنگ‌ها صورت گرفته است مثلاً نوزادان به رنگ‌های درخشان مثل زرد، سفید، صورتی و قرمز بیشتر خیره می‌شوند و با بزرگ شدن کودکان علاقه به رنگ زرد و تدریج کم می‌شود و قرمز و آبی جای آن را می‌گیرد. پس از بلوغ، علاقه به رنگ‌هایی با طول موج کوتاه‌تر (آبی و سبز) بیشتر از رنگ‌های با طول موج بلند (قرمز، نارنجی، و زرد) می‌شود. در این حالت علاقه به رنگ‌ها به صورت زیر است. آبی، قرمز، سبز، و بنفش، نارنجی و زرد کودکان و نوجوانان به رنگ بیشتر از شکل واکنش نشان می‌دهند و با لذت تمام به آن دل می‌بندند. به کمک رنگ‌ها می‌توان بر فردی که لباس را پوشیده و یا کسی که آن را نظاره می‌کند، تأثیرات عمیقی روانی گذاشت.

۲.۶. منابع الهام نقش پارچه

طراحان نقش پارچه، از منابع مختلفی در طراحی‌ها ایشان استفاده می‌کنند، این منابع را می‌توان به سه دسته کلی تقسیم بندی کرد: طبیعت، ساخته‌های بشر، انتزاعی و نمادها.

طبیعت: طبیعت از همان ابتدا، منبع الهام هنرمندان برای تمامی هنرها از جمله طراحی و نقش بر پارچه بوده است.

گوته شاعر آلمانی می‌گوید «طبیعت خود هنرمند بزرگی است»: این منبع به بیننده احساس آرامش را منتقل می‌کند، نقوشی که حاصل از طبیعت می‌باشند، هیچ گاه آزاردهنده نمی‌باشند از جمله نقوشی که در پارچه با الهام از این منبع عظیم استفاده می‌شوند؛ می‌توان به نقش پرند، گل، صدف، و دانه‌های برف اشاره کرد. از طبیعت به عنوان منبع الهام استفاده می‌کند. همان طور که بسیاری از طراحان این کار را می‌کنند. طبیعت زیباترین و کامل‌ترین اشکال هندسی را پدید می‌آورد. هر آنچه

که انجام می‌دهیم و هر آنچه که هستیم و هر آنچه که میدانیم در کنیم بر پایه طبیعت است.

ساخته‌های بشر: ساخته‌های بشر، جزو منابعی می‌باشد که متنوع و پایان ناپذیر است؛ همچون اسباب بازی، چرخ، ساختمان، نقشه، ساعت، کلید و ...
انتزاع: رهایی از محدودیت‌های مادی و آزادی ذهن و خلاقیت، سبب ایجاد نقوش انتزاعی می‌شود. هر چیزی در این مورد، می‌تواند منبع الهام باشد؛ برای مثال: صدای دریا، خط خطی کردن آزاد ذهن بر روی کاغذ و بسیاری موارد دیگر
نماد-سمبل: واژه پارسی نماد به معنای سمبل (فرهنگ معین) نمود و نماد نماینده است.

۳. نتایج و بحث روی نتایج

فرضیه ۱: احساس روانی در انتخاب رنگ توسط کودکان تأثیر دارد. در این فرضیه با توجه به نتایج حاصل از فلش کارت‌ها مشخص شد احساس روانی در انتخاب رنگ توسط کودکان تأثیر معنادار دارد. در مقایسه نتایج تحقیق حاضر با یافته‌های پژوهش پیشین می‌توان گفت مسافین (۱۳۹۵) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که تأثیر روانی رنگ‌ها می‌تواند کودک را هیجان زده، شاد و خندان کند نتیجه پژوهش ایشان با پژوهش حاضر همسو می‌باشد. در تبیین این فرضیه می‌توان بیان کرد که در ارتباط با کودک و آنچه رنگ به او دهد مبنای مطالعات رفتارشناسی به وجود آمده و تأثیرات رنگ‌ها بر روی مخاطب را بررسی می‌کند و به طبقه بندی آن می‌پردازد. بیشتر به واسطه رفتارشناسی است که روانشناسی رنگ مطرح می‌شود و باید توجه داشت که تمایز رنگ‌ها از یکدیگر در بین خردسالان و کودکان و نوجوانان متفاوت است. تأثیر رنگی در اینجا به روانشناسی رنگ نزدیک می‌شود که می‌تواند کودک را هیجان زده، شاد و خندان کند.

فرضیه ۲: علاقه کودکان در انتخاب رنگ‌ها تأثیر دارد. در این فرضیه با توجه به نتایج حاصل از فلش کارت‌ها مشخص شد علاقه کودکان در انتخاب رنگ‌ها تأثیر دارد. از پژوهش انجام شده توسط دیتمار (۲۰۰۱) نتیجه پژوهش ایشان با پژوهش حاضر

مطابقت دارد اما با پژوهش انجام شده توسط رید (۲۰۰۹)، فیشر (۲۰۰۸) همسویی ندارد. دلایل ناهمسویی این پژوهش با پژوهش های دیگر می تواند این باشد که پژوهش انجام شده گذشته در میان کودکان ۳ الی ۵ ساله نشان دادند.

در تبیین این فرضیه می توان بیان کرد که رنگ ها در زندگی کودکان حال و هوای خاصی ایجاد می کنند به طوری که در روحيات آنان نیز تأثیر گذار هستند. کودکان در محیط با رنگ های خام مثل آبی و قرمز شادمانی و هیجانات بالاتری دارند و اغلب به هنگام شاد بودن از این رنگ ها در نقاشی خود استفاده بیشتری می کنند. همچنین به هنگام ناراحتی نیز بیشتر از رنگ های غیر خام یا خنثی مثل خاکستری و مشکی استفاده می کنند. توصیه می شود تا برای کودکانی که جنب و جوش و فعالیت زیادی دارند کمتر از رنگ های قرمز و بنفش در محیط و لباس هایشان استفاده شود و نیاز به ارضای حس خاصی بروز می کنند. همان گونه که کاربرد رنگ به صورت تخت تمپلات با لایه ای یک دست و تغییر نیافته، بر کودکانگی و پایداری تصویر می افزاید نمایش رنگ به صورت سایه روشن از پر رنگ به کم رنگتر، از سرد به گرم و یا از تیره به روشن گروه سنی مخاطب را افزایش می دهد و بر امکانات دیداری تصویر می افزاید.

فرضیه ۳: علاقه کودکان در انتخاب رنگها با توجه به جنسیت متفاوت است. در این فرضیه با توجه به نتایج حاصل از فلش کارتها مشخص شد بین نمرات علاقه کودکان در انتخاب رنگها تفاوت معناداری وجود دارد و در بین دختران بیشتر از پسران است. از نتایج پژوهش فخری (۱۳۹۰) نوع نگاه و میزان علاقه دختران و پسران به یک سری رنگها متمایز می شود مانند صورتی برای دختران و آبی برای پسران نتیجه پژوهش ایشان با پژوهش حاضر مطابقت دارد.

در تبیین این فرضیه می توان چنین بیان کرد که پسران در مقایسه با دختران در انتخاب رنگها علاقه ای به ضابطه و قاعده خاصی از خود نشان نمی دهند آنها خیلی سریع و بی احتیاط انتخاب می کنند هر رنگی را که دوست داشته باشند به کار می گیرند و به طور جدی و مصمم به کار می پردازند و پس از اتمام نقاشی، بلافاصله آن را به دیگران نشان می دهند.

فرضیه ۴: نقش های به کار رفته در پارچه الهام گرفته از طبیعت در میزان علاقه مندی کودکان به طرح تأثیر دارد در این فرضیه با توجه به نتایج حاصل از فلش کارتها مشخص شد نقش های به کار رفته در پارچه الهام گرفته از طبیعت در میزان علاقه مندی کودکان تأثیر دارد. از نتایج تحقیق پور میرزایی کوهبنانی، مهرجردی (۲۰۰۹) نتیجه پژوهش ایشان با پژوهش حاضر همسویی ندارد. دلایل ناهمسویی این پژوهش تصویر سازی لباس کودک می باشد و طراحی طرحها را با توجه به سلیقه طراح نشان دادند.

در تبیین این فرضیه می توان گفت که طبیعت از همان ابتدا، منبع الهام هنرمندان برای تمامی هنرها از جمله طراحی و نقش بر پارچه بوده است. طبیعت به بیننده احساس آرامش را منتقل می کند، نقوشی که حاصل از طبیعت می باشند، هیچ گاه آزاردهنده نمی باشند از جمله نقوشی که در پارچه با الهام از این منبع عظیم استفاده می شوند؛ می توان به نقش پرند، گل، صدف، و دانه های برف اشاره کرد.

۴. نتیجه گیری

آنچه که می توان به آن توجه داشت پارچه لباس کودک است که نقش و رنگ پارچه می تواند تأثیرات بصری زیادی بر لباس کودک بگذارد. با استفاده از یک منبع الهام که طبیعت خود عنصر بصری بوده می توان رنگها و نقش های هندسی به وجود آورد.

با توجه به اهمیتی که علاقه مندی در کودک در طراحی پارچه لباس تأثیر دارد. پارچه و رنگ و نقش آن با توجه به موضوع مورد علاقه کودک که مورد توجه عاطفی او قرار می گیرد. همچنین پارچه با شرایط جسمی و روحی وی سازگار باشد و رنگ پارچه باید با توجه به گروه سنی و جنسیت انتخاب شود که با توجه به نقش و رنگ و با الهام گرفتن از طبیعت و محیط پیرامون خود، طراح پارچه می تواند به نوآوری دست پیدا کند.

منابع در دفتر نشریه موجود است.

